

УДК 657.322

УПРАВЛІННЯ ВИТРАТАМИ ФІНАНСОВОЇ Й ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Безверхня Ю.В.

Таврійський державний агротехнологічний університет

Досліджено теоретичні питання витрат фінансової діяльності підприємств, розглянуті витрати інвестиційної діяльності, висвітлені особливості відображення витрат фінансової й інвестиційної діяльності в бухгалтерському обліку, визначені перспективи управління витратами фінансової й інвестиційної діяльності, запропоновані шляхи удосконалення управління даними типами витрат.

Ключові слова: витрати, управління, фінансова діяльність, інвестиційна діяльність, управлінський облік.

Постановка проблеми. Сучасний управлінський облік, як система керування прибутком і підтримки перспективної управлінської стратегії, має за мету вибір ефективної облікової політики. Реєстрація витрат і надання аналітичної звітності, оцінка запасів і витрат на продукцію, роботи та послуги, витрати за місцем виникнення (центрам відповідальності), керування собівартістю для прийняття управлінських рішень щодо цінової політики, асортименту та технології виробництва, оцінки внеску продуктів і сегментів – усе це спрямоване на підтримку конкурентоспроможності й одержання очікуваних прибутків.

В умовах сучасної підприємницької діяльності для підприємств дуже важливим є управління витратами. Вивчення поведінки витрат різних видів діяльності визначили актуальність даного дослідження.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питанням організації обліку приділяється значна увага вчених. Окремим питанням організації обліку і контролю витрат приділялась увага у працях Ф. Бутинця, В. Моссаковського, Н. Костенко, Л. Коваль, С. Голова, М. Кужельного, В. Сопко, М. Чумаченко, В. Швець, Х. Андерсон, А. Апчерч, Е. Аткинсон, Д. Вінсент, К. Друрі, М. Імаї, М. Моувен, Б. Нідлз, Т. Негл, Д. Фостер, Д. Хенсен, Ч. Хорнгрен та інших авторів, які започаткували теоретичне обґрунтування і подальшу розробку даної проблеми.

Виділення не вирішених раніше частин загальної проблеми. Акцент сучасного управлінського обліку робиться на виробничі витрати. Але управлінню витратами інших видів діяльності, таких, як фінансові та інвестиційні, приділяється не достатньо уваги.

Мета статті. Ціллю дослідження є аналіз управління витратами фінансової й інвестиційної діяльності та висвітлення перспектив їх подальшого удосконалення.

Виклад основного матеріалу. Згідно національних стандартів обліку діяльність підприємств поділяється на операційну, фінансову й інвестиційну. Операційні витрати пов'язані перш за все з виробництвом, тому в управлінському обліку вони є найбільш дослідженими.

На нашу думку варто приділити увагу й витратам інших видів діяльності, які мають не менш важливе значення.

Так, до фінансових витрат відносяться витрати на проценти (за користування кредитами отриманими, за облігаціями випущеними, за фінансовою орендою тощо) та інші витрати підприємства, пов'язані із залученням позикового капіталу. Наказом Міністерства фінансів України від 28 квітня 2006 року № 415 затверджено Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 31 «Фінансові витрати», яке застосовується з 1 січня 2007 р. При застосуванні Положення (стандарту) бухгалтерського обліку 31 Міністерство фінансів України рекомендує суттєвим часом вважати час, що становить більше трьох місяців [1].

Ми згодні з думкою, що фінансові витрати – витрати на проценти та інші витрати підприємства, пов'язані із запозиченнями.

Фінансові витрати визнаються витратами того звітного періоду, в якому вони були нараховані, окрім випадку, коли облікова політика підприємства передбачає капіталізацію фінансових витрат, пов'язаних зі створенням кваліфікаційного активу.

Взагалі, на нашу думку, при управлінні такими особливими витратами дуже важливо приді-

лити підвищену увагу до формування облікової політики підприємства.

Капіталізація фінансових витрат застосовується лише до суми тих фінансових витрат, яких можна було б уникнути, якби не здійснювались витрати на створення кваліфікаційного активу. Витрати на створення кваліфікаційного активу для цілей капіталізації включають лише витрати, для здійснення яких сплачуються грошові кошти, передаються інші активи або приймаються зобов'язання з нарахуванням відсотків [2, с. 457].

Витрати на створення кваліфікаційного активу для цілей капіталізації зменшуються на суму будь-яких отриманих проміжних виплат та цільового фінансування, безпосередньо пов'язаних зі створенням кваліфікаційного активу [1].

У випадку безпосереднього позичання коштів з метою створення кваліфікаційного активу сумою фінансових витрат, що підлягає включенню до собівартості кваліфікаційного активу, є фактичні, визнані у звітному періоді, фінансові витрати, які пов'язані з цим запозиченням (за вирахуванням доходу від тимчасового фінансового інвестування запозичених коштів).

Якщо запозичення безпосередньо не пов'язані зі створенням кваліфікаційного активу, то сума фінансових витрат, що підлягає включенню до собівартості кваліфікаційного активу, є добутком норми капіталізації та середньозважених витрат на створення кваліфікаційного активу (з урахуванням витрат на створення такого кваліфікаційного активу на початок звітного періоду, включаючи раніше капіталізовані фінансові витрати) [3].

У разі наявності запозичень, безпосередньо пов'язаних зі створенням кваліфікаційного активу, та інших запозичень, які безпосередньо не пов'язані зі створенням кваліфікаційного активу, сума фінансових витрат, що підлягає включенню до собівартості кваліфікаційного активу, визначається у такому порядку:

1. Визначається сума фінансових витрат у порядку, передбаченому пунктом 6 П(С)БО 31.

2. Визначається добуток норми капіталізації фінансових витрат (яка визначається за вирахуванням непогашених запозичень, безпосередньо пов'язаних зі створенням кваліфікаційного активу) та середньозважених витрат, безпосередньо пов'язаних зі створенням кваліфікаційного активу (за вирахуванням непогашених запозичень, безпосередньо пов'язаних зі створенням кваліфікаційного активу).

3. Складанням сум фінансових витрат, визначених за розрахунками згідно з підпунктами 8.1 і 8.2 пункту 8 П(С)БО 31, устанавлюється загальна сума фінансових витрат, що підлягає включенню до собівартості кваліфікаційного активу [1].

Сума фінансових витрат, що підлягає у звітному періоді включенню до собівартості кваліфікаційного активу, не може перевищувати загальної суми фінансових витрат цього звітного періоду.

Окремо розглянемо таке поняття, як капіталізація фінансових витрат. Вона починається за наявності таких умов:

1. Визнання витрат, пов'язаних зі створенням кваліфікаційного активу.

2. Визнання фінансових витрат, пов'язаних зі створенням кваліфікаційного активу.

3. Виконання робіт зі створення кваліфікаційного активу, включаючи технічні та адміністративні заходи, що виконуються до початку створення такого активу.

Капіталізація фінансових витрат призупиняється на період, у якому на суттєвий час зупинилось виконання робіт зі створення кваліфікаційного активу. На період зупинення виконання робіт фінансові витрати, пов'язані з утриманням частково завершених кваліфікаційних активів, визнаються фінансовими витратами того звітного періоду, за який їх нараховано [4].

Капіталізація фінансових витрат не призупиняється на період:

– здійснення технічної та адміністративної роботи;

– тимчасового затримання робіт зі створення кваліфікаційного активу, що є необхідною складовою процесу його створення.

Отже, капіталізація фінансових витрат припиняється, якщо створення кваліфікаційного активу завершено.

У ситуаціях, якщо створення кваліфікаційного активу здійснюється частинами, кожна з яких може окремо використовуватися за цільовим призначенням до завершення створення інших частин, капіталізація фінансових витрат щодо частин, які можуть використовуватися, припиняється у періоді, що настає за періодом, у якому всі роботи зі створення таких частин кваліфікаційного активу завершені.

Для обліку таких витрат у Плані рахунків передбачено рахунок 95 «Фінансові витрати» [5, с. 104].

На рахунку 95 «Фінансові витрати» ведеться облік витрат процентів та інших витрат підприємства, пов'язаних із залученням позикового капіталу.

Рахунок 95 «Фінансові витрати» має такі субрахунки: 951 «Відсотки за кредит» та 952 «Інші фінансові витрати».

За дебетом рахунку відображається сума визнаних витрат, за кредитом – списання на рахунок 79 «Фінансові результати».

На субрахунку 951 «Відсотки за кредит» ведеться облік витрат, пов'язаних з нарахуванням та сплатою відсотків, процентів тощо за користування кредитами банків.

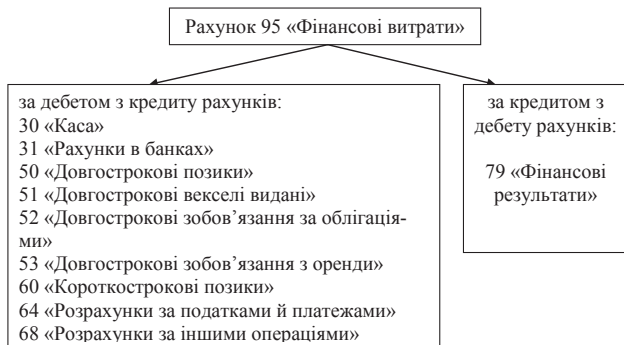
На субрахунку 952 «Інші фінансові витрати» ведеться облік витрат, пов'язаних із залученням позикового капіталу, зокрема витрат, пов'язаних з випуском, утриманням та обігом власних цінних паперів; нарахуванням відсотків за договорами кредитування (крім банківських кредитів), фінансового лізингу тощо.

Фінансові витрати за фінансовим лізингом орендар відображає на субрахунку 952 «Інші фінансові витрати» в сумах, що відносяться до відповідних звітних періодів [6, с. 525].

У процесі здійснення інвестиційної діяльності виникають втрати від зменшення вартості інвестицій, облік яких ведеться на рахунку 96 «Втрати від участі в капіталі» Втрати від участі в капіталі є збитками від інвестицій в асоційовані, дочірні або спільні підприємства, які обліковуються методом участі в капіталі [7].

На рахунку 96 «Втрати від участі в капіталі» ведеться облік втрат від зменшення вартості ін-

вестицій, облік яких ведеться за методом участі в капіталі, що виникають в процесі інвестиційної діяльності підприємства. Основні вимоги до обліку інвестицій викладені в Положенні (стандарті) бухгалтерського обліку 12 «Інвестиції» [8].

Рис. 1. Кореспонденція рахунків за участю рахунку 95 «Фінансові витрати»

Джерело: [5, с. 105]

Рахунок 96 «Втрати від участі в капіталі» має такі субрахунки:

961 «Втрати від інвестицій в асоційовані підприємства»

962 «Втрати від спільної діяльності»

963 «Втрати від інвестицій в дочірні підприємства»

За дебетом рахунку відображається сума визнаних втрат, за кредитом – списання на рахунок 79 «Фінансові результати».

На субрахунку 961 «Втрати від інвестицій в асоційовані підприємства» ведеться облік втрат, пов'язаних зі зменшенням частки інвестора в чистих активах об'єкта інвестування внаслідок одержання асоційованими підприємствами збитків.

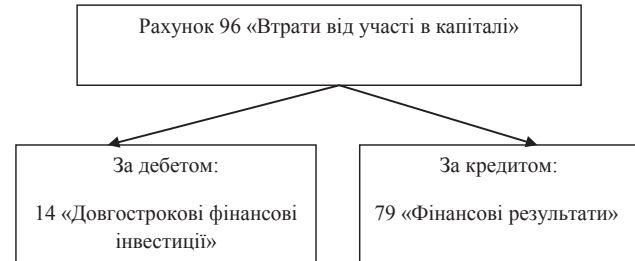
На субрахунку 962 «Втрати від спільної діяльності» ведеться облік витрат, пов'язаних зі зменшенням частки інвестора в чистих активах об'єкта інвестування внаслідок одержання спільними підприємствами збитків.

На субрахунку 963 «Втрати від інвестицій в дочірні підприємства» ведеться облік витрат, пов'язаних зі зменшенням частки інвестора в чистих активах об'єкта інвестування внаслідок одержання дочірніми підприємствами збитків.

Фінансові інвестиції, справедливу вартість яких достовірно визначити неможливо, відображаються на дату балансу за їх собівартістю з урахуванням зменшення корисності інвестиції [9, с. 133].

Для кожного класу визнаних і невизнаних фінансових активів і зобов'язань наводиться інформація про їх справедливу вартість. Якщо справедливу вартість достовірно визначити не-

можливо, то про це разом з відомостями про основні характеристики фінансового інструменту, які впливають на його справедливу вартість, зазначається у примітках до фінансової звітності. У випадку відображення підприємством одного або кількох фінансових активів за вартістю, що перевищує їх справедливу вартість, то наводяться дані про балансову або справедливу вартість окремих активів або відповідних груп цих активів та причини, які вплинули на прийняття рішення про відмову від зниження балансової вартості до справедливої, включаючи причини впевненості у тому, що балансову вартість буде компенсовано.

Рис. 2. Кореспонденція рахунків за участю рахунку 96 «Втрати від участі в капіталі»

Джерело: [5, с. 109]

Втрати від зменшення корисності фінансових інвестицій відображаються у складі інших витрат з одночасним зменшенням балансової вартості фінансових інвестицій. На нашу думку, управління цими витратами також повинне бути обґрунтоване та описане в обліковій політиці підприємства.

Висновки і пропозиції. Таким чином, за підсумками проведеного дослідження нами зроблені наступні висновки. Управління витратами фінансової діяльності відбувається в основному за допомогою створення кваліфікаційного активу. Процес відображення фінансових витрат при створенні кваліфікаційного активу є досить складним, потребує проведення трудомістких розрахунків, чіткого розуміння норм міжнародних та національних стандартів обліку.

Крім того, питання даного обліку обов'язково повинні знаходити відображення в обліковій політиці підприємства.

Використовуючи метод капіталізації фінансових витрат підприємства можуть покращити звітні показники прибутку, вартості активів, впливати на кредитну політику, уникнути можливої ліквідації товариства.

З активізацією інвестиційної діяльності набувають актуальності питання управління інвестиційними витратами. У цілому проблема залишається актуальною і заслуговує на подальші дослідження.

Список літератури:

1. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 31 «Фінансові витрати» від 28.04.2006 № 415 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://proaudit.com.ua/buh/standart/p-s-bo-31-f-nansov-vitrati.html>
2. Серпенінова Ю.С. Особливості обліку фінансових витрат на створення кваліфікаційних активів / Серпенінова Ю.С., Алтинцева О.С. // Соціально-економічні проблеми сучасного періоду України. Проблеми інтеграції України у світовий фінансовий простір, Вип. 1(105). – С. 455-462.
3. Міронова О.І. Фінансові витрати – 2007 / О.І. Міронова // Бізнес-Консультант. – Київ. – 2007. – № 3(47). – С. 42-45.

4. Методичні рекомендації по бухгалтерському обліку фінансових витрат витрат [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://audit-optim.com.ua>
5. Верига Ю.А. План рахунків бухгалтерського обліку: Навч. посіб. / Ю.А. Верига, Г.І. Зима, Н.О. Кулявець. – К.: Центр учбової літератури, 2010. – 176 с.
6. Пойда Ю.М. Особливості обліку фінансового та операційного лізингу / Ю.М. Пойда // «Економічні науки». – Серія «Облік і фінанси». Випуск 7(25) – Ч. 2. – 2010. – С. 514-526.
7. Райковська О.М. Відображення результату від інвестиційної діяльності на рахунках та у фінансовій звітності сільськогосподарських підприємств / О.М. Райковська // Облік і фінанси АПК [Електронний ресурс]. – 2009. – № 1. – Режим доступу до журн.: http://www.nbu.gov.ua/portal/Soc_Gum/Oif_apk/2009_1/index.html
8. Майоров Т.В. Інвестиційна діяльність: підручник / Т.В. Майоров // КНЕУ імені Вадима Гетьмана. – К.: Центр учбової літератури, 2009. – 472 с.
9. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку № 12 «Фінансові інвестиції» від 26.04.2000 р. № 91 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0284-00>

Безверхня Ю.В.

Таврический государственный агротехнологический университет

УПРАВЛЕНИЕ ЗАТРАТАМИ ФИНАНСОВОЙ И ИНВЕСТИЦИОННОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ

Аннотация

Исследованы теоретические вопросы затрат финансовой деятельности предприятий, рассмотренные затраты инвестиционной деятельности, освещены особенности отображения затрат финансовой и инвестиционной деятельности в бухгалтерском учете, определены перспективы управления затратами финансовой и инвестиционной деятельности, предложены пути усовершенствования управления данными типами затрат.

Ключевые слова: затраты, управление, финансовая деятельность, инвестиционная деятельность, управленческий учет.

Bezverkhnia Yu.V.

Tavria State Agrotechnological University

MANAGEMENT EXPENSES FINANCIAL AND INVESTMENT ACTIVITIES

Summary

The theoretical issues of cost and financial activities of enterprises are investigate, costs of investment activities are consider, highlighted the features of the display of expenses financial and investment activities in the accounting, the prospects of cost management financial and investment activities are defined, ways to improve manage these types of expenses are suggest.

Keywords: costs, management, financial activities, investment activities, management accounting.